

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จริยธรรมคือ คุณธรรมประจำตัวของบุคคลที่จะช่วยควบคุมความประพฤติให้ตั้งอยู่ในแนวทางที่เที่ยงาม จริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่เด็กได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เด็กจะได้รับและเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งโต โดยจะค่อยพัฒนาไปเรื่อย ๆ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมจึงมีอิทธิพลมากในการที่จะปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก แต่การอบรมเลี้ยงดูมีอยู่หลายแบบ เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย

ความหมายของจริยธรรม

"จริยธรรม" แยกได้เป็น 2 คำคือ คำว่า "จริยะ" และ "ธรรม" จริยะหมายถึงความประพฤติ ธรรมหมายถึง คำสั่งสอนหรือคุณงามความดี ดังนั้นจริยธรรมจึงหมายถึงสิ่งที่ควรประพฤติคำสั่งสอนอันควรปฏิบัติ

คาร์เทอร์ วี กุก ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า การปรับความประพฤติให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ถูกต้องดีงาม¹ ส่วนพระยาอนุমানราชชน ได้อธิบายว่า จริยธรรม (Morality) มีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคุณค่าความประพฤติทางสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้อง ดีงาม และสิ่งที่ถือว่าผิด

---

¹Carter V. Good, Dictionary of Education (New York : McGraw-Hill Book Co., 1945), p. 264.

หรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักกำหนดเป็นมาตรฐานไว้¹

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน อธิบายว่า

จริยธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ที่เกี่ยวกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทนี้ คือเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้ผู้อยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมชมชอบและสนับสนุนและผูกกระทำส่วนมาก เกิดความพอใจว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้ผู้อยู่ในสังคมนั้น เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด ผู้มีจริยธรรมสูงคือผู้มีลักษณะพฤติกรรมประเภทแรกมาก²

จะเห็นว่าจริยธรรมขึ้นอยู่กับสังคมซึ่งจะเป็นเครื่องตัดสินว่า อะไรถูก อะไรดี หรืออะไรผิด อะไรเลว แต่โคลเบอร์ก และจ้านงค์ ทองประเสริฐ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จริยธรรม ไม่ได้หมายถึงการทำตามสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้อง แต่เป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนควรเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยยึดหลักความยุติธรรม (Principle of Justice) เป็นแกนกลาง ใจตนเองตัดสินว่าอะไรดี อะไรชั่ว นั่นคือ "อะไรก็ตามที่ทำลงไปแล้วกระทบตนเองและสังคมไม่เคียดรอนก็ถือว่าเป็นความดี ถ้าอะไรทำลงไปแล้ว ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเคียดรอน ถือว่าเป็นความชั่ว"^{3,4}

¹พระยาอนุমানราชชน, ชาติ-ศาสนา-วัฒนธรรม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บรรณาการ, 2516), หน้า 409.

²ดวงเคื่อน พันธมนาวิน, จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522), หน้า 32.

³Lawrence Kohlberg, "The Cognitive Developmental Approach to Moral Education," Phi Delta Kappan 10 (June 1975) : 673.

⁴จ้านงค์ ทองประเสริฐ, "จริยศาสตร์กับชีวิตประจำวัน," ประชาศึกษา 10 (พฤษภาคม 2514): 4-6.

ดังนั้นจริยธรรมตามความหมายทั่วไปแล้วหมายถึง การที่บุคคลมีความเห็นอกเห็นใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ไม่ คดโกงเห็นแก่ได้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งรวมแล้วหมายถึงการมีความ รู้สึกผิดชอบชั่วดีนั่นเอง

ประเภทของจริยธรรม

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก ได้แบ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงการมีความรู้เกี่ยวกับค่านิยมของสังคม ว่าใน สังคมของคนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดีหรือเลว ควรกระทำหรือควรคเว้น ซึ่งปริมาณ ความรู้เชิงจริยธรรมนี้ ขึ้นอยู่กับระดับอายุ ระดับการศึกษา และระดับสติปัญญาของบุคคลนั้นๆ
2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า ชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นเพียงใด ซึ่งทศนคติเชิงจริยธรรมจะแปรเปลี่ยนไปตามความรู้เชิง จริยธรรม
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การยกเหตุผลมาอ้างอิงถึงการตัดสินใจที่จะ กระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง
4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกตามที่สังคมนิยมชมชอบ หรือคเว้นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมของสังคม¹

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

จากความหมายของจริยธรรม จะเห็นว่าจริยธรรมมีต้นเหตุมาจากอิทธิพลของ สังคมมากกว่าอิทธิพลของพันธุกรรม ดังนั้นเราจึงให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมว่า

¹ดวงเคื่อน พันธมนาวิน, จริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, หน้า 33.

เป็นรากฐานของการเกิดจริยธรรม การศึกษาเกี่ยวกับกำเนิดและการพัฒนาจริยธรรมมี 3 ทฤษฎีใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีการพัฒนาทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวเวียนนา เชื่อว่าลักษณะจิตใจของบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระบบ คือ

อิด (Id) หมายถึงความต้องการโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ปราศจากการแสดง เป็นส่วนพลังเปรียบเสมือนแรงจูงใจหรือความอยาก

อีโก้ (Ego) หมายถึง การแสดงออกไปตามบัญชาความต้องการหรือความเรียกร้องของ Id

ซูเปอร์อีโก้ (Superego) หมายถึง ตัวกลั่นกรองให้ Ego แสดงออกไปในรูปที่พึงปรารถนา จะเรียกว่าเป็นตัวควบคุม Ego ก็ได้ แต่จะควบคุมได้แค่ไหนย่อมแตกต่างกันไป Superego จึงเป็นส่วนของมโนธรรมที่ใช้เป็นหลักยึดในการปฏิบัติของคน¹

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์นี้ เชื่อว่าจริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับ Superego ซึ่งเด็กได้รับจากการเลียนแบบพ่อแม่ หรือบุคคลที่เด็กยึดเป็นแบบอย่าง เมื่อพฤติกรรมของคนไม่สอดคล้องกับค่านิยมที่ตนยึดถืออยู่ ดังนั้นเมื่อเด็กทำความชั่วก็จะเกิดความละอายใจขึ้นโดยไม่ต้องมีคนบอก นั่นคือการมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าระดับจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่จะเปลี่ยนไปตามความผันแปรของสังคม

---

¹ หลุยส์ จาปาเทส, กระบวนการกลุ่มชั้นนำ (เอกสารประกอบการบรรยายภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อัครโรเนียว), หน้า 18.

ทฤษฎีเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้แก่เด็ก โดยอาศัยหลักการเสริมแรง พ่อแม่จะเป็นผู้สอนให้เด็กรู้ถึงแนวทางการปฏิบัติตนในสังคม ใหญ่จักแยกแยะว่าอะไรดี อะไรชั่ว โดยมีความเชื่อว่า

1. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรม
2. จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม
3. พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) มาจากกฎเกณฑ์ภายนอก
4. การพัฒนาทางจริยธรรมเป็นการคล้อยตามกฎเกณฑ์ทางสังคมทั้งความประพฤติและอารมณ์
5. การพัฒนาทางจริยธรรมจะมีแรงขับพื้นฐานมาจากความต้องการทางร่างกาย การแสวงหารางวัล และการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษทางสังคม¹

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจเบื้องต้น คือการได้รับการยอมรับ และบรรทัดฐานของจริยธรรมเกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น การพัฒนาทางจริยธรรมจะประกอบไปด้วย เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับอายุ ระดับสติปัญญาของบุคคลนั้น

เพียเจต์เป็นคนแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็ก เขาอธิบายว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ทุกชนิด และในการเล่นเกมของเด็ก เพียเจต์ได้สังเกตการเล่นของเด็ก มีอยู่ 2 อย่าง คือ

---

¹วณี ออมสิน, "การพัฒนาทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 6-7.

1. การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี ระยะเวลาที่เด็กจะยึดกฎเกณฑ์ ภายนอก นั่นคือ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาจริยธรรม ของเด็ก กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะมีลักษณะตายตัวโดยเด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่าง ๆ หรือ เหตุของการกระทำนั้น ๆ

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์เป็นของตนเอง ในลักษณะของ การยึดถือความยุติธรรม คิดถึงเหตุผลของการกระทำด้วย¹

ระยะฝึกหัดตามกฎเกณฑ์แบ่งออกเป็น 4 ชั้นคือ

ชั้นที่ 1 เด็กจะพยายามทำตามอย่างคนอื่น เขาเล่นอะไรก็เล่นตาม เพราะยังไม่รู้อะไรเกี่ยวกับกฎเกณฑ์

ชั้นที่ 2 เด็กมีความคิดคำนึงในการเล่น เมื่อเล่นตามอย่างคนอื่นเป็นแล้วก็เกิดความคิดเป็นของตนเอง เล่นเพื่อมุ่งเอาชนะ

ชั้นที่ 3 เด็กเกิดความร่วมมือในการเล่น คือจะเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน เล่นตามกติกา ไม่มุ่งเอาชนะอย่างเดียว

ชั้นที่ 4 เด็กมีใจเพียงแต่ให้ความร่วมมือเพียงอย่างเดียว แต่จะสนใจที่จะทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกที่รับผิดชอบเฉพาะตัว²

เพียเจต์ กล่าวว่า การที่เด็กพัฒนาจากการรับกฎเกณฑ์ที่ตายตัวจากอิทธิพลภายนอก มาเป็นกฎเกณฑ์ของตนได้ เนื่องจากการพัฒนาทางสติปัญญาการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน และระดับอายุของเด็กด้วย

¹Jean Piaget and Barbel Inhelder, The Psychology of the Child (New York : Basic Books, Inc., 1969), p. 127.

²Jean Piaget, The Moral Judgement of the Child (Illinois : The Free Press of Glencoe, 1960), pp. 16-17.

ในการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรม เพียเจต์ ใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยสร้างสถานการณ์ดู กล่าวคือการกระทำของเด็กสองคน ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ความตั้งใจ และแรงจูงใจต่างกัน ผลที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน เช่น

โจ ทำงานแตก 15 ใบ เพราะตั้งใจจะช่วยแม่อางงาน ส่วนทอม ทำงานแตก 5 ใบ เพราะแอบปั้นขี้โมยขนมกิน แล้วเพียเจต์จะถามเด็ก ๆ ว่า สองคนนี้ใครทำผิดมากกว่ากัน ถ้าหนูเป็นพ่อ หนูจะลงโทษใครมาก จากคำตอบที่ได้ เพียเจต์ นำมาตั้งเป็นกฎเกณฑ์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 เกณฑ์ คือ

1. การตัดสินจากเจตนาของการกระทำ (Intentionality in Judgement) เด็กเล็กตัดสินการกระทำจากสิ่งของ แต่เด็กโตจะตัดสินจากเจตนาของการกระทำ
2. การตัดสินที่เกี่ยวข้องจากบุคคลอื่น (Relativism in Judgement) เด็กเล็กจะตัดสินการกระทำโดยยึดเอาความเชื่อ ความเห็นชอบของผู้ใหญ่เป็นเกณฑ์ แต่เด็กโตจะยึดเอาเหตุผลและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาช่วยในการตัดสินใจ
3. การไม่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ (Independence of Sanction) เด็กเล็กจะตัดสินการกระทำว่าอะไรดี ไม่ดี จากการถูกลงโทษเป็นเกณฑ์ แต่เด็กโตจะตัดสินว่าการกระทำใดดี ไม่ดี เพราะสิ่งนั้นไปขัดกับกฎเกณฑ์ และเกิดอันตรายขึ้นกับผู้อื่น
4. ใช้ระบบการแก้แค้น (Use of Reciprocity) เด็กเล็กไม่ค่อยใช้ระบบนี้ แต่เด็กโตใช้มาก เช่น ถ้าเราถามเด็กอายุ 10 ขวบว่า ถ้ามีคนมาเขกหัวเรา เราควรทำอย่างไร เด็กโตจะตอบว่า เราต้องเขกหัวคืน 006880
5. การลงโทษเพื่อล้างบาปและดัดนิสัย (Use of Punishment as Restitution and Reform) เด็กเล็กจะสนับสนุนให้มีการลงโทษเพื่อดัดนิสัยผู้กระทำผิด ส่วนเด็กโตจะไม่ค่อยเห็นด้วย
6. ยึดหลักธรรมชาติของความโชคร้าย (Naturalist Views of Misfortune) ในเด็กอายุ 6 ขวบจะมีแนวโน้มว่า คนที่ทำผิดแล้ว เมื่อมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น เด็ก ๆ จะเชื่อว่า

เป็นเพราะพระเจ้าลงโทษผู้กระทำผิด¹

ต่อมา โคลเบอร์ก (Kohlberg) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาของ เพียเจต์ แล้วเขาได้ให้คำจำกัดความของขั้นการพัฒนาทางจริยธรรมขึ้นใหม่ 6 ขั้น โดยการวิเคราะห์คำตอบของคนอเมริกันหลายระดับอายุเกี่ยวกับการใช้เหตุผลในการเลือกทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน ตัวอย่างเช่น

เช้าวันหนึ่งสัญญาณเตือนภัยทางอากาศได้ดังกึ่งวาลขึ้นที่เมือง ๆ หนึ่ง ประชาชน ในเมืองนั้นรู้ได้ทันทีว่าอากาศจะทิ้งถูกระเบิดไฮโดรเจนลงมาที่เมือง และมีทางเดียวที่จะ รอดชีวิตจากถูกระเบิดได้ ก็คือเข้าไปอยู่ในห้องหลบภัยที่สร้างไว้ป้องกันระเบิดแบบนี้โดยเฉพาะ แต่ประชาชนกึ่งโง่จะมีห้องหลบภัยกันหมดทุกบ้าน มิสเตอร์ และมิสซิส โจนส์ ได้สร้างห้อง หลบภัยไว้ และเขาได้รับวิ่งไปที่นั่นทันที ภายในห้องหลบภัยจะมีอากาศเพียงพอต่อการหายใจ ได้ 5 วัน และหลังจาก 5 วันแล้วจึงจะเป็นระยะปลอดภัยจากพิษทำลายของระเบิด พวกเขา จึงจะออกมาจากห้องหลบภัยได้ ถ้าออกมาก่อนหน้านั้นก็จะตายนเพราะอากาศเป็นพิษ และ อากาศภายในห้องหลบภัยจะมีเพียงพอสำหรับ 2 คนหายใจในเวลา 5 วันเท่านั้น และขณะ นี้เพื่อนบ้านของเขาผู้ที่ไม่มียังห้องหลบภัย กำลังพยายามจะหาทางเข้ามาในห้องหลบภัยของเขา มิสเตอร์และมิสซิส โจนส์ รู้ว่าถ้าขึ้นให้เพื่อนบ้านอีก 2 คนเข้ามาอยู่ด้วยพวกเขาทั้งหมด ก็ ตาย เนื่องจากอากาศไม่พอหายใจ เขาจึงปฏิเสธไม่ยอมให้เพื่อนบ้านเข้ามาอยู่ด้วย แต่เพื่อนบ้านก็ยังคือดั่งจะเข้าไปให้ได้ มิสเตอร์ โจนส์จึงเอาปืนยาวจ้องไปยังเพื่อนของเขา และบอกให้ออกไปมิฉะนั้นเขาจะยิง แต่เพื่อนบ้านก็ยังไม่ยอมไป มิสเตอร์ โจนส์จึงมีทางเลือก อยู่ 2 ทาง คือถ้าไม่ยิงเพื่อนบ้านก็ตายนเพราะอากาศให้พวกเขาเข้ามาอยู่ในห้องหลบภัยด้วย²

¹ Jean Piaget, The Moral Judgement of the Child, (New York : Collier Books, 1969), p. 14.

² Richard M. Lerner, Concepts and Theories of Human Development (California : Addison-Wesley Publishing Co, Inc., 1976), p. 178.

การวิเคราะห์การใช้เหตุผลโดยอาศัยเรื่องราวเหล่านี้ เขาได้พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นไปอย่างมีระบบและมีขั้นตอนที่แตกต่างกันอย่างมีแบบแผน (Structure) ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เขาได้พบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้นตอน และใน 6 ขั้นนี้ ยังแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ในระดับหนึ่ง ๆ จะมี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ระดับที่ 1 คือระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Moral Reasoning) ในระดับนี้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนที่ขัดแย้งกันในด้านความคิด แต่มีความคล้ายคลึงกันในด้านทั่วไป คือ การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเบื้องต้นในการพิจารณาความถูกต้องของมนุษย์โดยจะมองเรื่องราวหรือวัตถุจากภายนอก แล้วตัดสินใจว่าถูกหรือผิด

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้จะเลือกทำหรืองดกระทำสิ่งใดเพราะกลัวถูกลงโทษ เช่น เด็กทำการบ้านเพราะกลัวถูกตี ไม่ขโมยของเพราะกลัวถูกจับ

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively Egotistic Orientation) เป็นขั้นแสวงหาประโยชน์หรือสิ่งตอบแทน หรือสินจ้างรางวัล ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ จะกระทำหรืองดกระทำกรใด ๆ ก็เพื่อผลประโยชน์ที่ได้มาเป็นการแลกเปลี่ยน เช่น หนูจะขยันเรียนให้สอบได้ที่ 1 ถ้าแม่จะซื้อรถจักรยานให้หนู

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Moral Reasoning) ในระดับนี้ การตัดสินใจการกระทำใดว่าถูกหรือผิดจะมาจากคนส่วนใหญ่ในสังคมจะเป็นผู้ชี้ขาดว่าควรทำหรือไม่ควรทำ เช่น เกี่ยวกับการสวมบทบาทในการแสดงละคร ผู้ชมจะกำหนดว่าเขาควรแสดงอย่างไร โดยเราจะเห็นได้จากการพัฒนาการที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Good-boy Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ มุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นพอใจเพื่อให้เขายอมรับเขาเป็นพวก โดยยอมทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือ

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (Authority and Social - Order - Maintenance Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้มีความนึกคิดในเรื่องของกฎเกณฑ์ข้อบังคับว่าเป็นสิ่งที่ตายตัว ผู้ใดปฏิบัติตามกฎของสังคม (Rules) ก็จะถูกมองว่าเป็นคนดี

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconventional Moral Reasoning) ระดับนี้คนเราจะไม่ทำตามที่สังคมกำหนดเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องดูความตองการของตัวเองเป็นหลักและเอาข้อกำหนดทางสังคมมาเป็นส่วนประกอบ โดยคิดว่ากฎเกณฑ์ของสังคมจะถูกทอนแน่นอนเสมอไปนั้น เป็นไปไม่ได้ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น โดยยึดหลักธรรมประจำใจและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (Contractual Legalistic Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ยังเห็นว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเป็นสิ่งทำได้ ถ้าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation) ผู้มีจริยธรรมในขั้นนี้ ถือว่าความถูกต้องต้องตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่ตนเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผลที่เป็นสากลโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสิทธิมนุษยชน เคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของแต่ละคน¹

เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ทั้ง 6 ขั้นนี้ คงเคื่อน พันธุมนาวิน ได้จัดทำเป็นตารางดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

---

¹ Ibid., pp. 179-181.

ตารางที่ 1 ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
ของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่คุณอื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป) ¹
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

¹ ควงเคือน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน, จริยธรรมของ
เยาวชนไทย (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2520), หน้า 44.

โคลเบอร์ก เชื่อว่า การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้จะเป็นไปตามลำดับขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านไปตามลำดับจนถึงขั้นที่หก จะข้ามขั้นไปไม่ได้ โดยคนเราจะให้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอายุก่อนต่อเมื่ออายุมากขึ้นได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมากขึ้น ทำให้เข้าใจประสบการณ์เก่า ๆ ได้ดีขึ้นแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดโดยใช้เหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขึ้นมาแทน ส่วนเหตุผลในขั้นต่ำจะละทิ้งไป แต่อาจจะชะงักติดอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งก็ได้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับระดับสติปัญญาและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาจริยธรรมที่กล่าวมาแล้วนี้ บุคคลจะเห็นแก่ตัวมาก แล้วค่อย ๆ ลดลงจนไม่เห็นแก่ตัวเลย ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปจะพัฒนาถึงขั้นนี้มีน้อยมาก

การอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น คือการที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ใค้อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก คอยให้การดูแลรักษา คุ้มครอง ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความแนะนำสั่งสอน และให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้มีชีวิตอยู่ และเจริญเติบโตขึ้นเป็นสมาชิกของสังคมตามลักษณะที่ผู้อบรมเลี้ยงดูให้ความมุ่งหวัง สุชา จันทน์เอม ได้กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลในการสร้างนิสัยให้กับเด็ก ครอบครัวใดที่ให้การอบรมเลี้ยงดูที่ดีให้สวัสดิภาพ ให้ความรักความเอาใจใส่ และให้คำปรึกษาแก่ลูกด้วยดี เด็กก็จะเติบโตขึ้นเป็นเด็กที่แข็งแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่ถาเด็กถูกพ่อแม่ทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ หรือเอาใจใส่มากเกินไป จะทำให้เด็กเป็นคนก้าวร้าวได้¹ ดังนั้น การแสดงความรักความเอาใจใส่ต่อเด็กจึงมีผลในการสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็กได้ด้วย ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น ละม้ายมาศ ศรีทัตต์ และดวงเดือน พันธุมนาวิน

¹สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพรวพิทยา, 2518), หน้า 128.

มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อพัฒนาการของเด็กในหลาย ๆ ด้าน คือว่าบุคลิกภาพโดยรวมของคนเรานั้นส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านร่วมกับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนเราได้รับตั้งแต่วัยทารก วัยเด็ก แม่เมื่อเจริญวัยขึ้นบุคคลผู้นั้นจะมีประสบการณ์มากขึ้น แต่ประสบการณ์เหล่านั้นหาได้มีอิทธิพลลึกซึ้งไปถึงประสบการณ์เดิมอันเป็นรากฐานที่สะสมมาตั้งแต่ครั้งยังเยาว์วัยไม่^{1,2} ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึง เป็นเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและบุคลิกภาพของเด็กได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบตามแต่วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบเยาวชนไทยได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 ประเภทคือ ประเภทรักจนเหลือ ประเภทเข้มงวดกวดขัน ประเภทละทิ้งปฏิเสธ และประเภทนอนแบบไขว่ในหิน³ โรเจอร์ โคโรซี แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบคือ แบบประชาธิปไตย (Democracy) แบบทอดทิ้ง (Rejection) และแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Over - protection)⁴

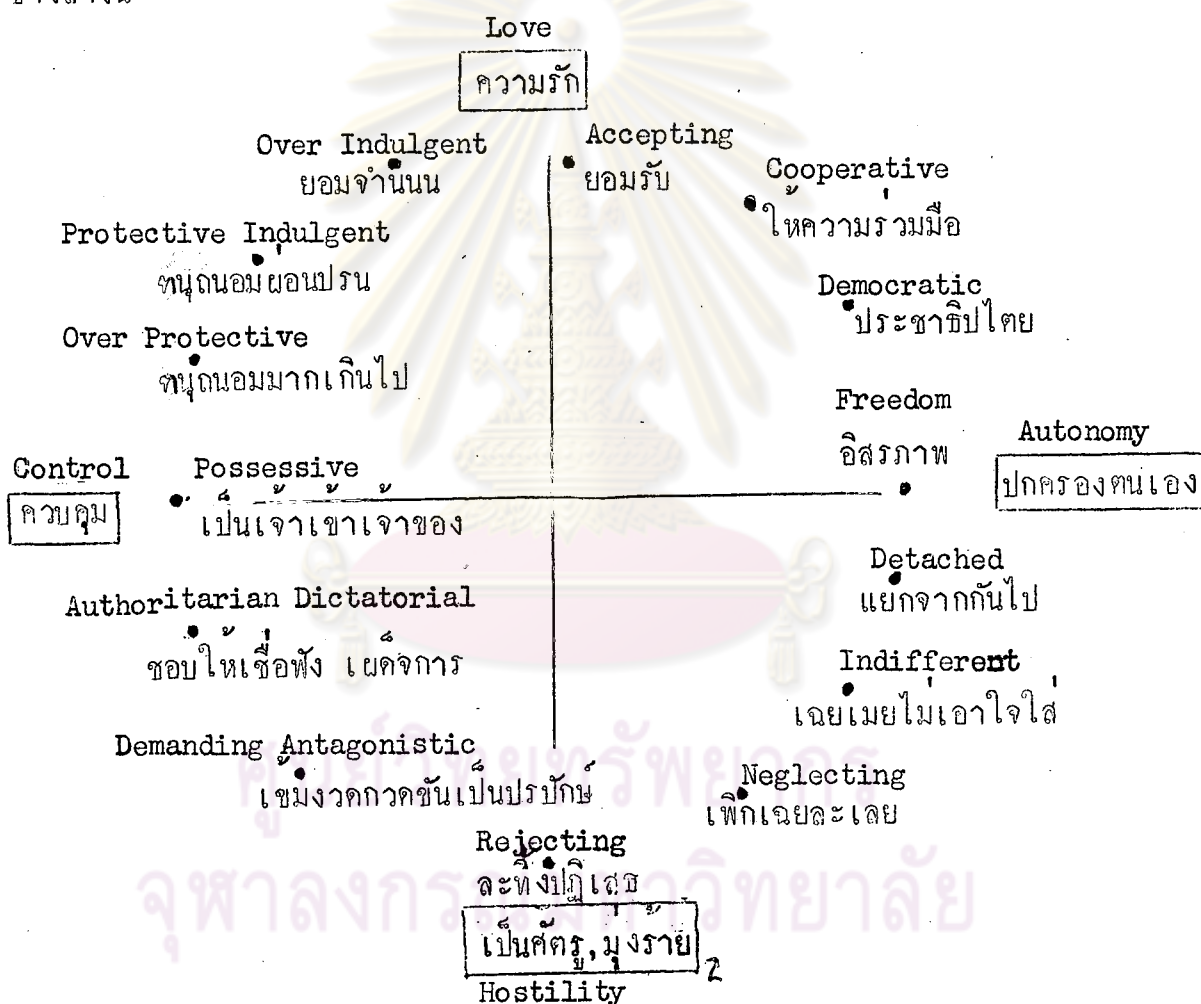
¹ ละเอียด ศรทัตต์ และคณะ, อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอมือเมือง จังหวัดชลบุรี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510), หน้า 1.

² ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบันิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 6.

³ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, วิธีการอบรมเลี้ยงดูเพื่อส่งเสริมลักษณะของเยาวชนไทย. (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 5.

⁴ สมาน กำเนิด, "การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก," (ปริญญาธิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 2. อ้างจาก Rogers Dorothy, Issues in Adolescent (New York : Meredith Corporation, 1972), p. 117.

ส่วนโร และไซเจดแมน ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 6 แบบคือ แบบอนุถนอม (Protective) แบบเข้มงวดกวดขัน (Demanding) แบบละทิ้งปฏิเสธ (Rejecting) แบบเพิกเฉยละเลย (Neglecting) แบบตลกขบขัน (Casual) และแบบให้ความรัก (Loving) ส่วนเบคเคอร์ ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นถึง 10 รูปแบบ ดังแผนภูมิ ข้างล่างนี้

¹Anne Roe and Marvin Siegelman, "A Parent-Child Relations Questionnaire," Child Development 34 (March-December, 1963): 357.

²Wesley C. Becker, "Consequences of Different Kind of Parental Discipline," in Review of Child Development Research, ed. Hoffman and Hoffman Vol. 1 (New York : Russell Sage Foundation, 1964), pp. 169-179.

จากแผนภูมิ ทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดู โดยการยอมรับเด็กจะทำให้เด็กมีความอบอุ่นใจ โดดแยกการอบรมเลี้ยงดูแบบตามสบายและแบบให้ความรัก ส่วนการอบรมเลี้ยงดู โดยการทอดทิ้งจะทำให้เด็กเกิดความหวาดหวေး โดดแยกการอบรมเลี้ยงดูแบบเพิกเฉยละเลย และแบบดะทิ้งปฏิเสธ แต่การอบรมเลี้ยงดู โดยการจกจกทางงานอารมณ์ต่อเด็กจะทำให้เด็กมีความอบอุ่นใจ และบางครั้งก็มีความหวาดหวေး โดดแยกการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบพุดนอม

แม้ว่าพ่อแม่ จะมีความรักใคร่ห่วงใยในลูกของตนมากก็จริงอยู่ แต่ด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น มีความเชื่อถือ มีนิสัยใจคอ มีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวต่าง ๆ ได้รับความอบรมเลี้ยงดูและถ่ายทอดลักษณะนิสัยมาต่างกัน

การอบรมเลี้ยงดูกับจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูอยู่มาก เชียส และคณะ ได้กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ว่าจะทำอะไรดีอะไรชั่วมาจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมนั้น โดยผ่านกระบวนการเปรียบเทียบ (Identification) เด็กจะใช้วิธีเลียนแบบผู้มีอำนาจหรือผู้ที่ตนรัก จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตน โดยอัตโนมัติ เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังทางจิตใจแล้วเด็กย่อมจะเกิดความขัดแย้งในใจ เมื่อมีความอยากหรือมีความต้องการที่ไม่เหมาะสมกับกาลเทศะของสังคมตามที่ตนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์มา ถ้าบุคคลผู้นั้นจะกระทำความชั่วโดยไม่มีผู้มองเห็น บุคคลผู้นั้นก็จะเกิดความละอายใจตนเองและมีความไม่สบายใจ ในโอกาสต่อไปบุคคลผู้นั้นยอมละเว้นไม่กระทำความชั่วอีกโดยไม่ต้องมีการควบคุมจากภายนอก นั่นก็คือเด็กได้มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี อยู่ในตัวของเด็กเองแล้ว¹

¹Robert R. Sears, Eleanor E. Maccoby and Harry Levin, Patterns of Child Rearing (New York : Row Peterson Co., 1957), p. 372.

เฮอรลอค ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อบุคลิกภาพ
ของเด็กดังนี้

1. เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นแบบในครอบครัว โดยเฉพาะ
พ่อแม่จะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กได้มีพฤติกรรมที่ถูกตอง ดังนั้นพ่อแม่จึงจะตอง
เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

2. ครอบครัวจะเป็นคนกำเนิดในการอบรมสั่งสอนเด็กให้มีความประพฤติที่ดีงาม
เพราะพ่อแม่ ผู้ปกครองสามารถจะใหรางวัลหรือลงโทษเด็กได้¹

นอกจากนี้เฮอรลอคยังได้ศึกษาพบว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง
แต่ละแบบจะมีอิทธิพลในการสร้างบุคลิกภาพและนิสัยใจคอของเด็กในอนาคตคือ

1. พ่อแม่ที่ประคบประหงมลูกเกินไป (Over - Protectiveness) หมายถึง
พ่อแม่ที่ให้ความรักความเอาใจใส่ต่อเด็กมากเป็นพิเศษ และแสดงออกอย่างเปิดเผยถึง
ความรักเด็กมากเกินไปโดยการยอมตามใจ และให้สิทธิพิเศษแก่เด็ก พ่อแม่จะคอยปกป้อง
ภัยอันตราย และจะคอยทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ถึงแม้ว่าเด็กโตพอจะทำสิ่งนั้น ๆ ได้เองแล้ว

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็คือ จะทำให้เด็กมีลักษณะเป็นคนที่ไม่ให้ความ
ร่วมมือ ไม่มีความมั่นใจในตนเองและพึ่งตนเองไม่ได้

2. พ่อแม่ประเภทใจเหตุผล (Permissiveness) หมายถึง พ่อแม่ที่เลี้ยงดู
เด็กตรงกันข้ามกับแบบแรกคือ พ่อแม่จะฝึกให้เด็กได้รู้จักคิด รู้จักหัดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
มุ่งให้เด็กมีความอดทนและมีความพยายาม

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็คือ เด็กจะมีอิสระ มีเหตุผล รู้จักให้ความ
ร่วมมือผู้อื่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้

¹ Elizabeth B. Hurlock, Child Development 3^d ed., (New York :
McGraw-Hill Book Co., Inc., 1956), p. 504.

3. พ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยต่อลูก (Rejection) หมายถึง การที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลยเนื้อหาไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่ในสวัสดิภาพของเด็ก และทำตนเป็นศัตรูกับเด็กโดยเปิดเผย แสดงความโกรธ และเกลียดเด็กออกมาในรูปของการบังคับ ควบคุม และลงโทษ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความรู้สึกด้านลบของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กมากกว่าจะเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กเอง

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็คือ เด็กจะมีลักษณะเป็นคนก้าวร้าว เจ้าคิด เจ้าแค้น ชอบพูดปด ลักเล็กขโมยนอย คีตคิง ไม่เชื่อฟัง ชอบทะเลาะวิวาท เรียนอ่อน ซื่อายและชอบอูยตามลำพัง

4. พ่อแม่ที่ยอมรับเด็ก (Acceptance) หมายถึง พ่อแม่ที่แสดงความรัก ให้ความสนใจ ให้ความอบอุ่นใจแก่ลูก รวมทั้งยกย่องชมเชยเด็ก

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็คือ เด็กจะมีอารมณ์มั่นคง มีความซื่อสัตย์ มีเพื่อนฝูงมากและให้ความร่วมมือดี

5. พ่อแม่ที่มีอำนาจเหนือลูก (Domination) หมายถึง การที่พ่อแม่มีความต้องการและคาดหวังให้เด็กเชื่อฟังตนอย่างเคร่งครัดโดยมุ่งให้เด็กประสบผลสำเร็จในเรื่องต่าง ๆ ถ้าเด็กทำผิดกฎเกณฑ์พ่อแม่วางไว้ เด็กจะถูกลงโทษทันที พ่อแม่จะบอกให้เด็กรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตน โดยจะไม่คำนึงถึงความคิดหรือความต้องการของเด็กเลย

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ก็คือ เด็กจะเป็นคนเจ้าระเบียบ สุภาพ เรียบร้อย อยู่ในโอวาท แต่จะซื่อาย และขาดความคิดริเริ่ม

6. พ่อแม่ที่ยอมจำนนต่อลูก (Submission to Child) หมายถึง พ่อแม่ที่อยู่ใต้อำนาจของลูก ยอมให้เด็กเป็นศูนย์กลางความสำคัญ เด็กจะได้รับความรักและการตามใจเกินสมควร

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ จะทำให้เด็กเป็นคนขาดความรับผิดชอบ
ไม่อยู่ในโอวาท เห็นแก่ตัว คือคั่งและทำอะไรตามใจชอบ¹

จะเห็นได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นเป็นไปโดยทั้งทางส่งเสริมให้เด็กเป็นคนที่มีความสุข หรือเป็นคนชั่วที่เป็นภัยต่อตนเองและสังคม

ฮอฟแมน ได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก โดยแยกเป็นรักมาก และรักน้อย กับลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม 4 ประการ คือ การยึดหลักภายในตน การมีความรู้สึกในความคิด การอดทนต่อสิ่งยั่วยวนใจและการยอมสละภาพผิด โดยศึกษากับเด็กอายุ 4-13 ปี การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและเข้าใจสนับสนุนให้ความสำคัญแก่เด็ก มีเหตุมีผลในการลงโทษ ซึ่งนับว่าเป็นการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยได้ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีลักษณะทางจริยธรรมทั้ง 4 ด้านสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย หรือเรียกว่าแบบปล่อยปละละเลย แสดงว่าการให้ความรักแก่เด็กเป็นเรื่องจำเป็นมากในการอบรมเลี้ยงดู แต่ถาให้ความรักมากเกินไปไม่ยอมให้ลูกมีอิสระก็จะกลายเป็นผลเสียได้เช่นเดียวกัน เพราะลูกจะเกิดความหงุดหงิด เกิดความคับข้องใจ และกลายเป็นสาเหตุให้เด็กไปแสวงหาอิสรภาพนอกบ้านมาเป็นการชดเชยจนกลายเป็นเด็กเกเรไปก็ได้ แต่ถาเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ เด็กจะรู้สึกขาดที่พึ่งที่มั่นคงในชีวิต ทำให้เด็กไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกลายเป็นคนไม่มีความรับผิดชอบ² แต่เบคเคอร์ ทำการวิจัยพบว่า พ่อแม่ที่มีฐานะระดับปานกลางส่วนมากจะให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกไม่กวาดขันในเรื่องต่าง ๆ มากนัก เมื่อลูกทำผิดก็จะอธิบายเหตุผลให้เข้าใจ ส่วนพ่อแม่ที่มีฐานะต่ำประกอบอาชีพที่ไซ่ร่างกาย จะชอบใช้การลงโทษ

¹ Elizabeth B. Hurlock, Child Development, pp. 505-512.

² Lois Wladis Hoffman and Ronald Lippitt, "The Measurement of Family Life Variables," in Handbook of Research Methods in Child Development ed. Paul H. Mussen, (New York : John Wiley & Sons, Inc., 1964), pp. 945-960.

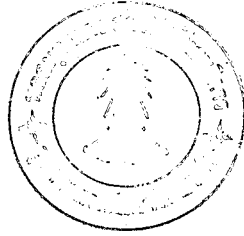
ทางกาย และควบคุมลูกอย่างกวดขัน จากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนี้ เบคเคอร์ยังได้พบอีกว่ามีผลทำให้บุคลิกภาพของเด็กแตกต่างกันด้วย คือเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก จะมีลักษณะที่น่าพอใจคือเด็กจะมีความสุภาพอ่อนน้อม เชื่อฟัง แต่มีลักษณะซื่อาย เกือบตัว ใจน้อย ชอบฟังผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย จะมีลักษณะไม่รับผิดชอบ ไม่เชื่อฟัง ซาดสมาริ¹

นักการศึกษาในประเทศไทยได้เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าจะมีผลในการส่งเสริมจริยธรรมหรือไม่ เช่นดวงเคื่อน พันธมนาวิน ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยจำนวน 1,500 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 11-15 ปี โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ คือแบบรัก แบบควบคุม แบบลงโทษทางกายหรือจิต และแบบการใช้เหตุผล ปรากฏว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากและให้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายหรือจิต และแบบควบคุม² ส่วนคนัย งามมานะ ทำการศึกษานักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-7 พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความรับผิดชอบน้อยกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน³ ทศศิริ หลีกเพชร ได้ศึกษากับนักเรียน

¹ Wesley C. Becker, "Consequences of Different Kinds of Parental Discipline," pp. 176-178.

² ดวงเคื่อน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจุบันิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 131.

³ คนัย งามมานะ, "ความรู้สึกรับผิดชอบ ความอยากรู้อยากเห็นและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยกับแบบเอาใจใส่มากเกินไป," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 46.

ระดับประถมศึกษาจำนวน 350 คน พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบประชาธิปไตย มีความคิดเห็นด้านคุณธรรมต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน แต่เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน¹ และประพันธ์ สุทรวาส ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับความก้าวร้าว พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขันมีความก้าวร้าวมากกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย²

จากที่กล่าวมาพอจะทำให้มองเห็นว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นสำคัญ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นรวมกับการใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีแนวโน้มว่าจะช่วยให้เด็กมีจริยธรรมดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ

เพศกับระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ความคิดเห็นเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมี 2 แนวคิดคือ ฝ่ายแรกเห็นว่า เด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกัน น่าจะมีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน เพราะเด็กหญิงและเด็กชายมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพตามธรรมชาติ เพศชายเป็นเพศที่แข็งแรง เด็กชายจึงได้รับการอบรมเลี้ยงดูโดยให้ทำตัวเป็น

¹ฐศรี หลักเพชร, "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเอง และคุณธรรมแห่งพลเมืองดี," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 98.

²ประพันธ์ สุทรวาส, "ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 39.

"ลูกผู้ชาย" ให้ความรับผิดชอบ มีความอดทน ความเป็นผู้นำและมีอำนาจ ส่วนเด็กหญิงในสังคมไทยเราถือว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ พ่อแม่มักจะรักและเป็นห่วงจึงต้องดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูถูกแบบควบคุม เปรียบเทียบระหว่างเพศเด็กหญิงถูกควบคุมมากกว่าชาย¹ และเขายังศึกษา พบว่าการอบรมเลี้ยงดูถูกแบบให้ความรักเปรียบเทียบกับระหว่างเพศแล้ว เด็กหญิงได้รับความรักจากพ่อแม่มากกว่าเด็กชาย² การให้ความรักและการเอาใจใส่ดูแลที่แตกต่างกันนี้มีผลโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพของเด็ก ญูชรี ศรีสุทธิสะอาด พบว่าในเรื่องของความเกรงใจมีความแตกต่างกันระหว่างชายและหญิงคือหญิงมีความเกรงใจมากกว่าชาย³ ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่าเด็กหญิงได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความเสียมเจียมตัวและให้หักห้ามความรู้สึกไว้วีกรรม กมลสุโกศล ศึกษาพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันจะมีความวิตกกังวลแตกต่างกัน คือเด็กหญิงจะมีความวิตกกังวลมากกว่าเด็กชาย⁴

¹วารินทร์ ม่วงสุวรรณ, "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูถูกแบบให้ความรักและแบบควบคุมความเอื้อเฟื้อและวินัยทางสังคม," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2517), หน้า 51.

²เรื่องเดียวกัน.

³ญูชรี ศรีสุทธิสะอาด, "การศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบความเกรงใจ การรักษาหน้าและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างนักเรียนไทยเชื้อสายไทยและนักเรียนไทยเชื้อสายจีนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดภาคใต้," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2516), หน้า 95.

⁴วิกรม กมลสุโกศล, "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลและค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาณมิตร, 2518), หน้า 100.

ประพันธ์ สุทธาราวส พบว่า เด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันมีความก้าวร้าวแตกต่างกัน คือเด็กชายมีแนวโน้มก้าวร้าวมากกว่าหญิง¹ อภิสิตธี วงษากล่าวว่า เมื่อแยกตามเพศแล้วนักเรียนหญิงมีความรับผิดชอบมากกว่านักเรียนชาย² และฐฐีพ ออน โคนสูง พบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันคือ เด็กชายมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กหญิง³ ดังนั้นจึงพอจะสรุปได้ว่าเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเดียวกันน่าจะมีระดับการไข เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน แต่ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านที่มีความคิดเห็นว่าเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันน่าจะมีระดับการไข เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน เพราะวณี ออมสินไคศึกษาพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน⁴ วีระวรรณ อามระคิษ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน⁵ ฐฐีพ หลักเพชร กล่าวว่าเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการ

¹ประพันธ์ สุทธาราวส, "ความก้าวร้าวกับการอบรมเลี้ยงดู," หน้า 38.

²อภิสิตธี วงษา, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบ การปรับตัวและลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้น ป.7 และ ม.ศ.3 ในเขตเทศบาลเมืองตาก," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2517), หน้า 57.

³ฐฐีพ ออน โคนสูง, "ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2516), หน้า 89.

⁴วณี ออมสิน, "การพัฒนาทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," หน้า 11.

⁵วีระวรรณ อามระคิษ, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย," (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 64.

อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกัน¹ สวณา พรพัฒน์กุล พบว่าส่วนใหญ่แล้วไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องของความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย² ดวงเดือน พันธุมนาวิน ศึกษาและพบว่า เด็กนักเรียนชายและหญิงที่อยู่ในช่วงอายุ 11-13 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) มีคะแนนจริยธรรมไม่แตกต่างกัน³ และจากการรวบรวมการวิจัยต่าง ๆ ที่เปรียบเทียบจริยธรรมคนต่าง ๆ ของชายและหญิง ไรท์กล่าวว่า ไม่ว่าจะ เป็นพฤติกรรมการโกงหรือพฤติกรรมการเอื้อเฟื้อ ส่วนมากแล้วไม่พบความแตกต่างระหว่างชายและหญิง⁴

จากที่กล่าวมาแล้วข้างบนความคิดเห็นเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจึงมี 2 แนวคิดคือ ฝ่ายแรกมีความเห็นว่าเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันจะมีระดับการไขเหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันเพราะเด็กหญิงยอมได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่มากกว่าเด็กชาย แต่ฝ่ายหลังมีความคิดเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายก็ตามเมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเดียวกันจะมีระดับการไขเหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

¹ฐศรี หลีกเพชร, "ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความเชื่อมั่นในตนเองและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี," หน้า 98.

²สวณา พรพัฒน์กุล, "ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง," รายงานการวิจัยฉบับที่ 22 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2520), หน้า 77.

³ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันต์จันติก, รายงานการวิจัยจริยธรรมของเยาวชนไทย, หน้า 183.

⁴สมใจ สุริยะกุล, "การสร้างบทเรียนสื่อประสมในวิชาจริยศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในอำเภอประเหลียน จังหวัดตรัง," (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523), หน้า 16. อ้างจาก Wright, D. The Psychology of Moral Behavior (Middlesex, England : Penquin Books Ltd., 1975), pp. 24-30.